

PLAN MOT
KRÄNKANDE
BEHANDLING,
TRAKASSERIER OCH
SEXUELLA
TRAKASSERIER LÄSÅR
22/23

Vårfruskolan

Innehållsförteckning

1	Bakgrund	4
1.1	Följande verksamheter omfattas av planen	4
1.2	Skolans ansvar	4
1.2.1	<i>Plan mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier .....</i>	<i>4</i>
1.2.2	<i>Skyldighet att anmäla .....</i>	<i>5</i>
1.2.3	<i>Ansvar .....</i>	<i>5</i>
1.2.4	<i>Lagstiftning .....</i>	<i>5</i>
1.3	Rutin för arbete då elev kan ha/har utsatts för kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier	5
1.4	Ansvarig rektor	6
1.5	Förankring av planen	6
2	Föregående läsårs arbete och beskrivning av nuläge	7
2.1	Delaktighet	7
2.1.1	<i>Elevs delaktighet .....</i>	<i>7</i>
2.1.2	<i>Vårdnadshavarnas delaktighet .....</i>	<i>7</i>
2.1.3	<i>Personalens delaktighet .....</i>	<i>7</i>
2.2	Resultat av föregående läsårs insatser och åtgärder	7
2.3	Beskrivning av nuläge	9
3	Analys och åtgärder för kommande läsår	11
3.1	Analys	11
3.2	Nya mål, insatser och åtgärder	11
4	Bilaga 1: Begrepp och definitioner	13
5	Bilaga 2: Diskrimineringsgrunder	15
6	Bilaga 3	18

1 Bakgrund

1.1 Följande verksamheter omfattas av planen

Vårfruskolan - skola, förskoleklass och fritidshem

Apelskolan - skola, förskoleklass och fritidshem

1.2 Skolans ansvar

Alla elever har rätt att känna sig trygga i skolan. De ska aldrig behöva utsättas för kränkningar, det vill säga sårande eller förnedrande behandling, varken från lärare och personal på skolan eller från andra elever.

Skolan har ansvar att förhindra att elever behandlas illa och det regleras i skollagen och diskrimineringslagen. I dagligt tal brukar man kalla återkommande kränkningar för mobbning, men det är inte ett begrepp som används i lagstiftningen. Istället används begreppen kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier (se även bilaga 1 om begrepp och definitioner).

1.2.1 Plan mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier

På varje skola ska det enligt skollagen finnas ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling. Det målinriktade arbetet omfattar att främja, förebygga, upptäcka och åtgärda kränkande behandling. Varje år ska det upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka åtgärder man avser att påbörja eller genomföra det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska vara med i efterföljande års plan.

Enligt diskrimineringslagen ska skolan arbeta med aktiva åtgärder för att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter oavsett diskrimineringsgrund. Varje verksamhet ska ha riktlinjer som visar att sexuella trakasserier och trakasserier som har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna inte accepteras. Varje skola ska också ha rutiner som dels klargör hur verksamheten ska agera om trakasserier påstås ha inträffat, dels anger vem den som anser sig trakasserad ska vända sig till och vem som ska ansvara för att händelsen eller påståendena utreds.

De sju grunderna för diskriminering:

- Kön
- Könsidentitet eller könsuttryck
- Etnisk tillhörighet
- Religion eller annan trosuppfattning
- Funktionsnedsättning
- Sexuell läggning
- Ålder

För skolorna i Lunds kommun väljer vi att ha en samlad plan mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier. Det är viktigt att all personal och även eleverna och deras vårdnadshavare känner till planen.

1.2.2 Skyldighet att anmäla

En lärare eller annan personal på skolan som får veta att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier i samband med verksamheten ska anmäla detta till rektorn. Rektorn är skyldig att anmäla det till huvudmannen. När det gäller kränkande behandling är huvudmannen skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i de fall kränkande behandling konstaterats, vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

1.2.3 Ansvar

Huvudmannen, i detta fall Lunds kommun, har det yttersta ansvaret för att skollagen och diskrimineringslagen följs. I Lunds kommun har huvudmannen delegerat dessa ansvarsområden till respektive skolas rektor.

För verksamhet som avses i skollagens 25 kapitel (exempelvis öppen förskola och öppen fritidsverksamhet) och fritidshem som inte är integrerade med en skolenhet gäller plikten att anmäla kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier för den personal som huvudmannen utser.

1.2.4 Lagstiftning

Lagstiftning som styr ovan beskrivna skyldigheter att arbeta mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier finns i:

- Skollagen kapitel 6, 6-10 §§
- Diskrimineringslagen kapitel 16, 18-20 §§

1.3 Rutin för arbete då elev kan ha/har utsatts för kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier

Barn- och skolförvaltningen har tagit fram en förvaltningsgemensam rutin som används när skolan fått veta att en elev kan ha blivit utsatt för kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier av en annan elev eller av personal. I dessa fall ska personalen informera rektor omgående i enlighet med 6 kap 10 § skollagen, eller 2 kap 7 § diskrimineringslagen (anmälningsplikt). All personal inom förvaltningens olika verksamheter omfattas av bestämmelserna.

Rutinbeskrivning när ett barn eller en elev upplevt sig utsatt för kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier:

Medarbetare

När en medarbetare får veta att ett barn eller elev har eller kan ha blivit utsatt för kränkande behandling, diskriminering eller trakasserier ska medarbetaren genast informera rektorn om detta, senast nästa arbetsdag.

Rektor

Så snart informationen nått rektorn görs en anmälan till huvudmannen om händelsen. Rektorn, eller en annan person som rektorn utser, börjar sedan att tala med de som varit involverade. Rektorn beslutar också om eventuella åtgärder för att förhindra att kränkande behandling, diskriminering eller trakasserier fortsätter.

I de fall då kränkande behandling, diskriminering eller trakasserier har konstaterats,

följer rektorn, eller den rektorn utser, upp att åtgärderna varit tillräckliga och att den kränkande behandlingen, diskrimineringen eller trakasserierna verkligen har upphört. Om det i uppföljningen visar sig att de vidtagna åtgärderna inte varit tillräckliga beslutar rektorn om eventuella förändringar av de åtgärder som vidtagits tidigare, alternativt fattar beslut om nya åtgärder för att se till att den kränkande behandlingen, diskrimineringen eller trakasserierna verkligen upphör.

1.4 Ansvarig rektor

Rektor: Maria Tagesson Holmstedt

Bitr. rektor: Daniel Rooth

arbetar tillsammans med EHT och Värdegrundsgruppens representanter för att implementera likabehandlingsplanen i verksamheten i samarbete med skolans pedagoger.

1.5 Förankring av planen

Skolledningen:

Rektor -Maria Tagesson Holmstedt

Biträdande rektor -Daniel Rooth

ansvarar för att planen upprättas och implementeras i verksamheten.

Planen presenteras och förklaras för elever och ny personal i inledningen av varje läsår. En version skickas till samtliga vårdnadshavare via UNIKUM.

Värdegrundsgruppen presenterar för kollegiet och mentorerna för eleverna.

Värdegrundsgruppen: Madelaine Friberg (förstelärare i värdegrund), Nilofar Sherinbek (kurator), Daniel Rooth (bitr rektor), Pia Halberg (lärare F-3), Alexandra Bergman Siberger (lärare F-3) och Linnéa Selmerhagen (lärare 4-6)

Planen finns på skolans hemsida.

2 Föregående läsårs arbete och beskrivning av nuläge

2.1 Delaktighet

2.1.1 Elevers delaktighet

Varje klass har elevråds- och värdegrundsrådsrepresentanter. På klassråden tar man upp frågor som lyfts vidare till bl.a skolledningen och till råden.

Trygghetsvandringar genomförs under hösttermin och vårtermin. Skolledning genomför även elevintervjuer med fokus på skolans utvecklingsområde där Värdegrundsarbete och Likabehandlingsplanen ingår.

Inför varje utvecklingssamtal har varje elev enskilda reflektionssamtal med sin mentor. I samband med reflektionssamtalet fylls trivselenkäten i och pedagog och elev diskuterar trygghet, trivsel och studiero. Utöver detta arbetar varje klass fram gemensamma trivselmål/klassmål samt arbetat med värdegrundsrådets framtagna uppdrag.

2.1.2 Vårdnadshavarnas delaktighet

Varje läsår informeras vårdnadshavarna om att skolan har en uppdaterad plan mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier.

I samband med utvecklingssamtalet följer mentor upp trivselenkäten och arbetet med vårdnadshavarnas bild av skolans värdegrundsarbete.

2.1.3 Personalens delaktighet

Varje termin, vid reflektionsdagarna som ligger innan utvecklingssamtalen, genomförs trivselenkäten enskilt via UNIKUM. Det genomförs trygghetsvandringar och för att ta reda på hur det ser ut i klasserna genomförs vid behov även sociogram. Pedagogerna sammanställer och reflekterar över de svar/resultat som framkommit och diskuterar med elevgruppen. Vid dessa diskussioner är det fokus på vilka åtgärder som behövs för att åtgärda ev problem. Sammanställning, reflektioner och åtgärder delges skolledningen och värdegrundsgruppen som gör en analys och reflektion på enhetsnivå. Dessa redovisas och diskuteras vid APT och på utvecklingsdagar. Denna analys, tillsammans med inkomna kränkingsanmälningar, återkopplas till personalgruppen innan ny terminsstart

2.2 Resultat av föregående läsårs insatser och åtgärder

Föregående läsårs insatser och åtgärder

Mål	Aktivitet	Förväntat resultat	Metod för utvärdering
Öka elevernas delaktighet när det gäller planering av hur de ska kunna arbeta för att nå kunskapsmålen i de olika ämnena.	Gemensamma diskussioner pedagoger-elever	Nå kunskapsmålen på ett roligt och för eleverna, givande sätt	Elevintervjuer, trivselenkät
Raster -trygga och positiva	Rastskoj, rastvärdar, fadderverksamhet	Yngre elever ej rädda för äldre. Färre kränkingsanmälningar	Trivselenkät, trygghetsvandring
Ökad trygghet och trivsel	AV-	Färre kränkingsanmälningar	Enkätutvärdering,

Mål	Aktivitet	Förväntat resultat	Metod för utvärdering
mellan yngre och äldre vid övergångar och raster	skolidrottsföreningen Fadderverksamhet under bland annat temadagar	och ökad trygghet och trivsel	elevintervjuer
Minska incidenter för de elever som oftast är i konflikter	Uppföljningssamtal-mentorssamtal med eleverna, reflektionssamtal, handlingsplaner	Färre kränkingsanmälningar	Analyskonferens med personal
Arbetsro i klassrummen	Aktivt arbete med trivselmål Öka elevernas delaktighet i skolarbetet så att det blir intressant, meningsfullt och roligt. Tydligt ledarskap med välplanerade lektioner som genomförs med en tydlig struktur.	Trygga och glada barn som ger varandra arbetsro i klassrummen.	Elevintervjuer och trivselenkät

Under läsåret 21/22 har vi analyserat att kränkningar, verbala och fysiska, förekommer i en utsträckning som vi inte är nöjda med. Dessa sker bl.a på raster (bollplaner, buskage, korridorer, kapprum) och i matsal. På gruppnivå har vi sett att det finns problem med arbetsmiljön i vissa klassrum, exempelvis gällande studieron men även att elever inte känner trygghet och vågar svara fel. Insatserna i form av systematisk träning som t ex arbetet med klassmål/klassens trivselregler har fungerat väl. Eleverna uppger i trivselenkäter att de allra flesta trivs väldigt väl i verksamheten. Kring de elever som uppger annat görs det en djupare analys. Vår analys kring det åtgärdande arbetet på individnivå, avseende elever, är att det ofta är enskilda individer, som ofta redan har särskilda anpassningar, som är inblandade i ett flertal incidenter.

Beslutet gällande mobilförbud under verksamhetstid har gett goda resultat angående antalet kränkningar, avseende sociala medier. Vi anser att elevernas digitala utveckling inte drabbats av detta beslut då skolan är utrustad med digitala verktyg.

AV-skol IF fortsätter med sina aktiviteter på skolan som blivit väldigt uppskattade av eleverna. De yngre eleverna ser upp till de äldre ledarna som är goda förebilder.

Genom elevintervjuer och observationer har det framkommit att eleverna saknat fadderverksamheten då den inte genomförts i planerad utsträckning pga Covid -19. Vi kommer därför att börja arbeta med detta under hösten 2022 både under temadagar men även försöka få in kontinuerliga arbetstillfällen under terminen i det dagliga skolarbetet. Detta för att det ger mycket trygghet genom att de äldre fadderelever hjälper och tar hand om sina yngre fadderbarn.

Covid-19 har även medfört att eleverna inte kunnat bytt om/duschat vid idrottslektioner. Nu när vi åter är i gång med att byta om innan och efter idrottslektioner är det viktigt att ta upp arbetet kring våra rutiner gällande omklädningsrummen för att eleverna ska känna sig trygga. Tidigare resultat av trivselenkäter har visat att eleverna känner sig otrygga under dessa tillfällen. Vi arbetar med att minska denna otrygga situation genom att någon/några pedagoger är närvarande vid omklädningsituationerna.

Tidigare enkätutvärdering och elevintervjuer har gett resultat som visar att vi måste arbeta med att göra övergångarna (lågstadiet och mellanstadiet) trygga för eleverna. Under de senaste två åren har skolans kurator genomfört intervjuer inför övergång mellan åk 3 och åk 4. Eleverna har fått träffa och lära känna de nya pedagogerna samt besökt de nya lokalerna i den mån det har varit möjligt. Årets enkätresultat har visat att det fortfarande, trots insatser, känns otryggt mellan övergången åk 3 till åk 4. Genom ett

mer kontinuerligt arbete med vår fadderverksamhet kommer elevernas oro att minska.

Vårt arbete med att minska incidenter för elever som ofta är i konflikt behöver vi utveckla vidare. Skolan har genom EHT under året som gått genomfört föreläsningar kring NPF-neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Det har givit en fördjupning kring vad NPF är och hur vi i det dagliga arbetet bemöter eleverna på bästa möjliga sätt och samtidigt gett oss tillfällen för kollegialt utbyte. Detta arbete kommer vi att arbeta vidare med under nästa läsår.

2.3 Beskrivning av nuläge

Beskrivning av nuläge

Skolan arbetar aktivt med att motverka kränkningar. Det förekommer dock att elever inte är överens och i dessa situationer uppstår ibland både verbala och fysiska kränkningar. Kränkningar sker framför allt i övergångar mellan lektioner och på raster.

Skolan har nolltolerans gällande kränkningar. Vi kommer därför fortsätta jobba med vårt främjande och förebyggande arbete i form av positiva gruppaktiviteter samt att skapa och träna klassmål/klassens trivselregler kring arbetsmiljön i klassrummet och kring kamratskap. För att minska incidenterna kring de elever som ofta hamnar i konflikter behöver vi förbättra informationsöverföringen kring hur vi ska bemöta dessa elever. Vi kommer att informera undervisande lärare om dokumentationen av särskilda anpassningar i UNIKUM så alla pedagoger kopplade till klasserna kan ta del av anpassningarna och tillämpa dem hela dagen. Vid de tillfällen då vi gör åtgärdande insatser ska vi stoppa upp negativa spiraler i tid genom en snabbare utredningsrutin genom DF Respons. På sikt är målet att det systematiska arbetet avseende värdegrunden och förståelsen för allas olikheter skall resultera i att antalet kränkningar minskar.

För att förbättra elevernas trygghet under rasterna har vi sett över rastvärdsschemat och lagt mer tid på pedagogerna. Målet är att pedagogerna skall vara närmare eleverna och därmed också kunna ingripa vid ev. incidenter. Vi har skapat ett dokument som tydliggör rastvärdens uppdrag vilket implementerats vid terminsstart 22/23.

Vi har även sett till att det finns "kända" pedagoger för eleverna som är ute under rasterna. Detta är ett resultat från elevintervjuer då de känner att det inte vill gå fram till pedagoger de inte känner när de behöver hjälp på raster.

Vid trygghetsvandringarna har vi fått information om vilka områden och platser som upplevs otrygga för vissa elever. Dessa platser är fortfarande bollplanerna, buskarna, matsal och trånga utrymmen som korridorer och kapprum. Rastvärdarna rör sig aktivt i dessa områden och erbjuder rastskojsaktiviteter som alternativ. Detta medför att det går åt mindre tid till konfliktlösning för pedagogerna under lektionstid. Rastskoj erbjuds på förmiddagsrasten fyra tillfällen i veckan på Vårfruskolan där det finns styrda lekar för de som vill och behöver detta. Detta sker 1-2 tillfällen i veckan på Apelskolan.

I syfte att stärka och samordna arbetet med det systematiska värdegrundsarbetet har vi valt att behålla Värdegrundsuppdraget till en av skolans förstelärartjänster. Detta uppdrag kommer att utvecklas under året och kommer innehålla fortsatt förebyggande värdegrundsarbete på skolan.

Precis som AV-skol IF:s eftermiddagsaktiviteter är skolans fadderverksamhet också ett

sätt för de äldre eleverna att vara bra föredömen och ta hand om de yngre. Förutom att det fungerar bra under de organiserade träffarna söker ofta eleverna upp varandra på rasterna för spontan samvaro vilket stärker vi-känslan, är trevligt samtidigt som det leder till ökad trygghet och trivsel.

Trivselenkäten som genomförs vid reflektionssamtalen och som är underlag vid utvecklingssamtalet reviderades läsåret 21/22 för att bättre möta eleverna och verksamhetens mål.

Vi fortsätter med rutinen att elevernas mobiltelefoner stannar hemma eller samlas in när skolan startar. Detta har under året haft god effekt då det varit få kränkningar vi sociala medier under förra läsåret!

Värdegrundsgruppen har under uppstarten av verksamhetsåret 22/23 startat upp arbetet med att ge eleverna mer delaktighet i planering av arbetet, hur de vill arbeta för att nå kunskapsmålen på ett roligt, intressant och aktivt sätt.

Värdegrundsgruppen kommer även att fortsätta utveckla arbetet gällande arbetsro i klassrummen. Förstelärarna på skolorna, Elin, Tina, Linda och Madelaine fortsätter med sitt arbete med pedagogerna kring hur man skapar ett bra arbetsklimat i klassrummen med ett tydligt ledarskap, en tydlig struktur och arbetsgång samt en ökad målmedvetenhet och måluppfyllelse bland eleverna. Eleverna har med sina enkätsvarönskemål om att vi pedagoger ska tydliggöra vårt arbete om vad det är vi kräver av eleverna för att de ska nå sina kunskapsmål. Pedagogerna ska tänka på att vara tydliga i sin roll gällande **vad** och **hur** eleverna behöver arbeta med för att nå sina kunskapsmål.

3 Analys och åtgärder för kommande läsår

3.1 Analys

Otrygga områden på skolgården är buskarna och rastvärdarna är riktade till dessa områden. Nya rastaktiviteter och rastskoj gör att eleverna söker sig till roliga genomtänkta aktiviteter i stället för att hitta på olämpliga aktiviteter. Vuxennärvaro på fotbollsplanen är viktig för att förebygga konflikter och kränkningar. Rastvärdarnas nya rutin innebär att de skall vara mer aktiva i det uppsökande arbetet för att lättare kunna identifiera om det finns elever som inte har någon att vara med/håller på med icke önskvärda aktiviteter.

På gruppnivå har vi sett att det finns problem med arbetsmiljön i vissa klassrum, exempelvis gällande ljudnivån men även att vissa elever känner sig otrygga och inte vågar svara fel i klassrummet. Insatserna i form av systematisk träning som till exempel arbetet med klassmål/klassens trivselregler har fungerat väl. Eleverna uppger i trivselenkäter att de allra flesta trivs väldigt väl i verksamheten. Vår analys kring det åtgärdande arbetet på grupp och individnivå, avseende elever, är att det ofta är enskilda individer, som ofta redan har särskilda anpassningar, som är inblandade i ett flertal incidenter.

Under läsåret 21/22 har förstelärarna under konferenstid genomfört utbildning, uppdaterat och delgett ny forskning tillsammans med pedagogerna kring tydligt ledarskap i klassrummen. Pedagogerna har kollegialt diskuterat hur man på bästa sätt kan genomföra en bra strukturerad lektion som fångar eleverna. Man har också diskuterat hur man kan arbeta med efterarbete för att fånga upp det viktiga innehållet.

Covid-19 har medfört att eleverna inte kunnat byta om/duscha vid idrottslektioner. Nu när vi åter är i gång med att byta om innan och efter idrottslektioner är det viktigt att ta upp arbetet kring våra rutiner gällande omklädningsrummen för att eleverna ska känna sig trygga. Tidigare resultat av trivselenkäter har visat att eleverna känner sig otrygga under dessa tillfällen. Vi arbetar med att minska denna otrygga situation genom att någon/några pedagoger är närvarande vid omklädningsituationerna.

Vid de tillfällen då vi gör åtgärdande insatser ska vi stoppa upp negativa spiraler i tid genom en snabbare utredningsrutin genom DF Respons. Alla pedagoger måste ta sitt ansvar och göra anmälningar/utredningar när man ser/stöter på kränkningar i verksamheten (06.30 - 17.30) oberoende av vilken elev det berör och vilken relation man har till eleven. På sikt är målet att det systematiska arbetet avseende värdegrunden och förståelsen för allas olikheter skall resultera i att antalet kränkningar minskar.

3.2 Nya mål, insatser och åtgärder

Mål	Aktivitet	Förväntat resultat	Metod för utvärdering
Förbättrat klassrumsklimat	Gruppstärkande och relationsbyggande aktiviteter Ordningsregler Genomgång av PMKBT och ST	Eleverna vågar vara sig själva och är trygga i gruppen	Trivselenkäten Reflektionssamtal
Raster som är trygga och positiva	Rastskoj Rutin för rastvärdar Sociogram vid behov	Minska antalet kränkningar	Trivselenkäten Trygghetsvandring Kränkingsanmälningar Reflektionssamtal
Trygga övergångar	Lära känna blivande	Minskad oro vid förändringar och	Intervju i grupp och individuellt

Mål	Aktivitet	Förväntat resultat	Metod för utvärdering
	pedagoger och lokaler Pedagoger närvarande vid ombyte Fadderverksamhet	minska antalet kränkningar	F-1 och 3-4
Ökad kunskap om NPF-frågeställning	Utbildning från EHT Kollegialt utbyte	Förbättrat klassrumsklimat samt ökad förståelse för hur vi bemöter elever med NPF-frågeställning	Utvärdering av terminens arbete i klassrummen
Elevernas delaktighet i verksamheten	Involvera eleverna mer i planeringen	Ökat engagemang och delaktighet för eleverna	Trivselenkäten
Nolltolerans kring kränkningar	Aktiva pedagoger Rastvårdsrutin Anmäla genom DF Respons	Färre kränkningar	Analys av kränkningsanmälningarna

4 Bilaga 1: Begrepp och definitioner

Begrepp

Diskriminering

Diskriminering är när skolan på osakliga grunder behandlar en elev sämre än andra elever och behandlingen har samband med diskrimineringsgrunderna kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, eller ålder. Diskriminering kan vara antingen direkt eller indirekt.

Direkt diskriminering

Med direkt diskriminering menas att en elev missgynnas och det har en direkt koppling till någon av diskrimineringsgrunderna. Ett exempel kan vara när en flicka nekas tillträde till ett visst gymnasieprogram med motiveringen att det redan går så många flickor på just detta program. En pojke nekas arbeta med pärlplattor pga sitt kön.

Indirekt diskriminering

Indirekt diskriminering sker när en skola tillämpar en bestämmelse eller ett förfaringsätt som verkar vara neutralt, men som i praktiken missgynnar eleven på ett sätt som har samband med diskrimineringsgrunderna. Om exempelvis alla elever serveras samma mat, kan skolan indirekt diskriminera de barn/elever som på grund av religiösa skäl eller på grund av en allergi behöver annan mat.

Trakasserier och kränkande behandling

Trakasserier definieras i diskrimineringslagen som ett uppträdande som kränker elevens värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna (jämför kränkande behandling nedan).

Det kan bland annat vara att man använder sig av förlöjligande eller nedvärderande generaliseringar av till exempel "kvinnliga", "homosexuella" eller "bosniska" egenskaper. Det kan också handla om att någon blir kallad "blatte", "mongo", "fjolla", "hora", eller liknande. Det gemensamma för trakasserier är att de gör att barn/elev känner sig förolämpad, hotad, kränkt eller illa behandlad.

Kränkande behandling

Kränkande behandling definieras i skollagen som ett uppträdande som kränker elevens värdighet, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund. Gemensamt för trakasserier och kränkande behandling är att det handlar om ett uppträdande som kränker elevens värdighet. Några exempel är behandling som kan vara slag, öknamn, utfrysning och kränkande bilder eller meddelande på sociala medier (till exempel Facebook).

Både personal och elever kan agera på ett sätt som kan upplevas som trakasserier eller kränkande behandling.

Exempel på händelser som kan vara det som i lagen benämns kränkande behandling:

- Carl blir ofta kontaktad på nätet av elever på skolan. Där kallar de honom "pucko" och "tjockis". De har också lagt ut bilder av Carl på sociala medier. Bilderna har tagits i duschen efter gymnastiken.
- Lisa är stökig i barngruppen och vill inte lugna ner sig, pedagogen ger Lisa en örfil.
- Oliver har slutat fråga om han får vara med och leka på gården/rasterna. Han är hellre

ensam än att behöva höra de andra säga att han inte får vara med. Förskolans/skolans personal tror att Oliver är ensam för att han tycker om det. "Han är en ensamvarg", säger pedagogern. Oliver orkar inte förklara hur det egentligen ligger till.

Sexuella trakasserier

Trakasserier kan också vara av sexuell natur. De kallas då för sexuella trakasserier. Det kan handla om beröringar, tafsningar, skämt, förslag, blickar eller bilder som är sexuellt anspelade. Det kan också handla om sexuell jargong. Det är personen som är utsatt som avgör vad som är kränkande.

Repressalier

Personalen får inte utsätta en elev för straff eller annan form av negativ behandling på grund av att eleven eller vårdnadshavaren har anmält skolan för diskriminering eller påtalat förekomsten av trakasserier eller kränkande behandling. Det gäller även när eleven, exempelvis som vittne, medverkar i en utredning som rör diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling.

5 Bilaga 2: Diskrimineringsgrunder

Diskrimineringsgrunder

Kön

Med kön avses enligt diskrimineringslagen att någon är kvinna eller man. Exempel på händelser som kan vara diskriminering och trakasserier:

- Maria vill göra sin praktik på en målarfirma, men studie- och yrkesvägledaren avråder henne med argumentet "Det är för hårt arbete för en tjej". [diskriminering]
- Pedro blir retad av kompisarna på förskolan för att han är den ende killen som valt att vara med i dansgruppen. [trakasserier på grund av kön]
- Några elever på skolan sprider ett rykte om Karin, att hon betar sig som en hora och hånglar med vem som helst. [sexuella trakasserier]

Könsidentitet eller könsuttryck

Med könsöverskridande identitet eller uttryck avses enligt diskrimineringslagen att någon inte identifierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön. Diskrimineringsombudsmannen har valt att använda sig av begreppen könsidentitet eller könsuttryck eftersom lagens begrepp könsöverskridande identitet eller uttryck signalerar att det som skyddas är en avvikelse från "det normala". Diskrimineringsgrunden ska inte förväxlas med grunden sexuell läggning. Transpersoner kan vara såväl homo-, bi- som heterosexuella. Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Jorge blir förlöjligad och hånad av en grupp killar i förskolan eftersom han sminkar sig med mascara och läppglans. [trakasserier]
- Kim, som identifierar sig som intergender, söker upp skolkuratoren på sin skola för att tala om problem i familjen. Skolkuratoren ifrågasätter Kims könsidentitet och istället för att få prata om sina problem hemma, måste Kim förklara och försvara vad intergender betyder och innebär. [diskriminering]
- Alex, som klär sig i kjol och klänning, blir utföstad av de andra tjejerna från skolans tjejtoalett eftersom de tycker att Alex är för mycket kille för att få gå in där. [trakasserier]

Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet menas enligt diskrimineringslagen nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.

Alla människor har en etnisk tillhörighet. En person som är född i Sverige kan vara rom, same, svensk, kurd eller något annat. En och samma person kan också ha flera etniska tillhörigheter.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- En förskola/skola med många barn/elever med annan etnisk tillhörighet än svensk ger förtur åt etniskt svenska barn vid antagning av nya barn för att inte få en alltför segregerad barngrupp. [diskriminering]
- Thomas, som är svart, får många kommentarer från de andra barnen/eleverna om sitt hår och sin hudfärg. Många vill ta och känna på honom. Personalen avfärdar honom med att "Ja, men du vet ju att du är annorlunda. Det är klart att de andra är nyfikna på dig. De

menar ju inget illa". [trakasserier]

- Maria är bäst i klassen på svenska. Hon är aktiv på lektionerna och har alla rätt på proven. Läraren vill inte ge Maria A, då svenska inte är hennes modersmål. [diskriminering]

Religion eller annan trosuppfattning

Diskrimineringslagen definierar inte religion eller annan trosuppfattning. Enligt regeringens proposition (2002/03:65) bör endast sådan trosuppfattning som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning som till exempel buddism eller ateism omfattas av diskrimineringskyddet. Andra etniska, politiska eller filosofiska uppfattningar och värderingar som inte har samband med religion faller utanför. Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Vincent, vars familj är med i Pingstkyrkan, blir ofta retad för det av några barn. De säger det på skämt, men han tycker inte att det är roligt. [trakasserier]
- Läraren nekar Leila att bära huvudduk på slöjden med motiveringen "Huvudduk är ett tecken på kvinnoförtryck". Det innebär att Leila utestängs från sin utbildning. [diskriminering]
- Rebecka är judinna. En dag har någon ristat ett hakkors på hennes skåp. [trakasserier]

Funktionsnedsättning

Med funktionsnedsättning menas i diskrimineringslagen varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier

- På skolavslutningen ropade skolans rektor upp alla elever individuellt och tackade av var och en förutom särskoleklassen, som hon ropade upp som grupp. [diskriminering]
- Elenas pappa har en CP-skada. Hon blir arg och ledsen när andra barn/elever ropar "Din pappa är jävla CP." [trakasserier]
- Patrik, som har ADHD, blir utkörd från samlingen/klassrummet för att han inte kan sitta still. Han lämnar hela tiden sin plats. En dag klarar förskolan/skolan inte av situationen utan skickar hem Patrik med orden "ADHD-barn borde inte få gå här!" [diskriminering och trakasserier]

Sexuell läggning

Med sexuell läggning avses enligt diskrimineringslagen homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning. Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier som har samband med sexuell läggning:

- Några elever i skolan brukar vara elaka mot Johanna på många olika sätt. Oftast kallar de henne "äckliga lebb". [trakasserier]
- Det har gått bra i förskolan/skolan för James tills hans två pappor kom på besök. Efter det har han svårt att få vara med och leka.
- James vill inte vända sig till sin pedagog eftersom pedagogen ser att de andra fryser ut honom, men inte gör något. [trakasserier]
- På skolan ordnas en avslutningsbal. Elin och Anna, som är ett par, får inte dansa den första uppvisningsdansen tillsammans. [diskriminering]

Ålder

Med ålder avses enligt diskrimineringslagen uppnådd levnadslängd.

Skyddet mot åldersdiskriminering omfattar alla, unga som gamla. Åldersnormen kan se olika ut i olika sammanhang, men generellt drabbas yngre och äldre av diskriminering på grund av

ålder. Skyddet gäller alltså även i förskolan/skolan. Det är dock tillåtet att särbehandla på grund av ålder, till exempel om särbehandlingen är en tillämpning av skollagen.

Exempel på händelser som kan vara trakasserier:

- Malte är ett år yngre än sina kamrater och blir ofta retad på grund av detta. [trakasserier]
- Agnes pappa är mycket äldre än de andra papporna i hennes barngrupp/klass. Hon blir sårad när de andra kamraterna skämtar om det. Hon har sagt ifrån att hon blir ledsen, men de fortsätter i alla fall. [trakasserier]

6 Bilaga 3